УДК 378.6:656.2.071.1:005.3(043.3/5)

Р. В. СУЩЕНКО

ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ІНЖЕНЕРА ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ ЯК ПЕДАГОГІЧНИЙ ПРОЦЕС

У статті висвітлено основні педагогічні аспекти й особливості педагогічного процесу у ВНЗ, спрямованого на професійну підготовку інженера залізничного транспорту; науково обґрунтовано необхідність і шляхи формування його управлінської культури, професійних якостей, що відображає специфіку підготовки нового покоління інженерів, здатних оптимальним чином організовувати свою професійну діяльність і життєдіяльність загалом.

Ключові слова: *інженер залізничного транспорту, управлінська культура, вузівський педагогічний процес, професійна культура.*

Світ вступив у епоху, в якій культура та культурні фактори відіграють найважливішу роль у формуванні світової політики, економіки, наукового знання, що спонукає до об'єктивної інтерпретації усіх вітчизняних реальностей, системних перетворень, формування нового рівня мислення, взаємодії пластів культури й культурної динаміки як цивілізаційної парадигми розвитку суспільства.

Останніми роками наша країна переживає складний період перетворень. Корінні зміни не минули й систему професійної підготовки інженерів залізничного транспорту, яка просто зобов'язана реагувати на динамічні процеси суспільного розвитку. У зв'язку із цим до переліку пріоритетів професійної підготовки інженерів залізничного транспорту ввійшло формування кадрових ресурсів, підготовка професіоналів вищої кваліфікації, здатних забезпечити діагностику, коригування та керування в широкому спектрі відносин у залізничному соціумі в інтересах становлення і розвитку повноцінної, фізично, психологічно й морально здорової, соціально захищеної і творчо активної особистості інженера, який повинен бути здатним до все більшого зосередження на проблемах майбутнього, а не сьогоднішнього залізничного транспорту.

Тому в XXI ст. визначився новий тип культури інженера залізничного транспорту – особистість творча, націлена на майбутнє, яка не лише вміє адаптуватися до нових умов і готова до співробітництва, а й зацікавлена у прискоренні нових управлінських нововведень у транспорті, модернізації професійної підготовки фахівців.

Як відомо, першоджерелами управління й культури управління є праці філософів Сократа, Демокріта, Платона, Арістотеля, творіння Давнього Китаю та Індії.

Сьогодні в Україні предметом дослідження у більшості науковців є менеджмент загалом, його особливості, управлінська діяльність менедже-

© Сущенко Р. В., 2015

рів промислових підприємств, військових організацій, фірм, державного управління.

Розкриттю сутності управлінської діяльності присвячено праці багатьох науковців: Є. Климова, Є. Кузьміна, Н. Кузьміної, Б. Ломова, А. Маркової та ін. Основні напрями розвитку управлінської думки країн далекого зарубіжжя розкрито в працях Б. Басса, Е. Верландера, Р. Кеттелла, М. Маккола, А. Маслоу, Г. Мінцберга, П. Мокклера, А. Файоля, Е. Франіка, Д. Холла, Дж. Юкла. Особистісно-діяльнісний підхід у дослідженні управлінської діяльності презентують напрацювання В. Братуся, О. Леонтьєва, В. Мерліна, С. Рубінштейна та їхніх послідовників. Суб'єктно-акмеологічний підхід до аналізу управлінської діяльності розкрито в працях К. Абульханової-Славської, Б. Братуся, А. Деркача, О. Тихомирова та ін.

На думку дослідників (К. Абульханової-Славської, В. Андреєва, Б. Братуся, А. Деркача, Є. Климова, Є. Кузьміна, Н. Кузьміної, Л. Орбан-Лембрик, О. Тихомирова та ін.), успіх управлінської діяльності визначається наявністю таких якостей: широкий кругозір, відчуття ситуації, творче ставлення до роботи, готовність до змін, професійна мобільність, прагнення до співробітництва, самомотивування та мотивування персоналу на досягнення продуктивних результатів, здатність передбачати результати професійної діяльності (антиципація), здатність і вміння ризикувати, позитивне ставлення не лише до роботи і співробітників, а й до себе, логічність мислення, вміння діяти самостійно, здатність брати на себе відповідальність тощо.

Наявність такого набору якостей визначає його ідеальну модель. Практика свідчить, що цей ідеал є недосяжним, проте варто формувати для виявлення можливостей досягнення. В цьому може допомогти знання та практичне урахування акме синергетичних підстав розвитку управління і культури управління будь-якої особистості.

Дослідженню проблем, що виникають в управлінні освітніми установами, присвячені праці М. Дарманського, Л. Калініної, Ю. Конаржевського, В. Лазарєва, М. Поташника, Т. Шамової та ін.

Аналіз літератури з питань керівництва освітою, вивчення досвіду управлінської діяльності свідчить, що нині недостатньо приділено уваги ефективності професійної підготовки управлінців, вимогам, які висуває до них сучасне інтенсивно мінливе суспільство.

Серед сучасних вітчизняних досліджень цих питань особливо виділяють праці О. Видая, Н. Коломінського, А. Маковського, Т. Скрипаченко та ін. Дослідженню шляхів удосконалення кадрової й управлінської діяльності присвячено праці Л. Карамушки, М. Корнієнко, О. Сафіна, А. Філіпова. Професійні якості управлінця як важлива складова загальної структури людських якостей розглядають у своїх дослідженнях українські та закордонні психологи (С. Джибб, М. Левітов, Л. Уманський та ін.).

У межах загальної особистісно-діяльнісної парадигми взаємної детермінованість ефективності управління вивчали Н. Коломінський, О. Кощинец, Л. Орбан-Лембрик та ін.

На вивчення проблем управління освітою спрямовані зусилля багатьох науковців: Є. Березняка, Т. Борової, В. Бондаря, Л. Ващенко, О. Галуса, М. Гриньової, Л. Даниленко, Г. Дмитренка, Г. Єльникової, С. Калашнікової, Л. Калініної, Н. Клокар, Н. Коломінського, Ю. Конаржевського, В. Кременя, Н. Кузьміної, В. Лугового, Т. Лукіної, О. Мармази, В. Маслова, С. Ніколаєнка, В. Олійника, В. Пікельної, З. Рябової, С. Сисоєвої, Т. Сорочан, В. Сухомлинського, Г. Федорова, Л. Хоружої, Є. Хрикова та ін. Водночас їх праці стосуються дослідження загальної системи управління освітою.

Актуальним є дослідження порушених проблем, а також аналіз і систематизація основних напрямів формування й подальшого розвитку особистісно-професійних керівників вищих навчальних закладів.

Ефективність їх діяльності визначається готовністю до досягнення професійного *akme*, націленістю на успіх, розвиненими аутопсихологічними здібностями, що дає змогу оптимальним чином самоорганізовувати свою роботу, встановлювати конструктивні взаємини з людьми, висувати й досягати поставлених цілей.

Спостерігається суперечність між соціальним замовленням на розвиток суб'єктивних акмеологічних детермінант суб'єктів професійної діяльності, потребою в керівниках, які володіють високою здатністю до самоініціації, самоорганізації, самоконтролю і саморозвитку, необхідністю організації системи акмеологічного сервісу для менеджерів та дефіцитом акмеологічних і педагогічних досліджень у цьому напрямі.

Керівники системи вищої освіти як суб'єкти управлінської діяльності впродовж свого свідомого життя повинні прагнути самореалізуватися через самовиховання, саморозвиток, самовдосконалення, самокорекцію, самоорганізацію і самореорганізацію. Невпинно прагнучи до свого akme в особистісному та професійному розвитку, будучи синергетичними суб'єктами, мають самі творити себе як нову неповторну особистість.

Однак аналіз наукових розробок у галузях менеджменту, психології та педагогіки свідчить про те, що проблемам управлінської культури, саморозвитку, самопроектування, самовиховання, самокоригування та самореалізації науковці приділяють недостатньо уваги. А в системі технічної освіти ці прогалини ще більші, оскільки досі вважається, що менеджером освітньої установи можна стати без додаткових внутрішніх зусиль і прагнень лише на підставі життєвого досвіду. Особливо це стосується керівництва вищими залізничними навчальними закладами.

Актуальність зазначених проблем зумовлена також необхідністю врахування особливостей розвитку суспільства, зокрема, залізничної галузі.

Мета статті – висвітлити основні педагогічні аспекти й особливості вузівського педагогічного процесу, спрямованого на професійну підготовку інженера залізничного транспорту, формування його управлінської культури.

Варто зауважити, що дослідження якостей, необхідних інженеру залізничної галузі, якщо й мали місце, то вирізнялися переважно ситуативним характером і стосувались тільки керівників цієї галузі.

Наразі спостерігається соціальна затребуваність таких психологічних якостей, як "автономність", "самостійність", "відповідальність", що визначається і відображає специфіку формування нового покоління інженерів, здатних оптимальним чином організовувати свою життєдіяльність у цілому.

Стан підготовленості інженера залізничного транспорту часто не відповідає вимогам сучасного залізничного соціуму через відсутність загальнодержавної системи формування управлінської культури інженера залізничної сфери, цілеспрямованої професійної підготовки цієї категорії спеціалістів. Проте змінені з боку суспільства вимоги, умови праці інженерного складу (особливо вишів) визначають соціальну значущість розробки аналізованої проблеми. Крім того, варто відзначити педагогічний аспект актуальності цієї проблеми, який містить на сучасному етапі розвитку міжнародної спільноти вимоги необхідності налагодження та підтримки зв'язків з вишами інших країн, забезпечення мобільності випускників залізничних ВНЗ, науково-педагогічного та керівного персоналу вишів.

Крім того, відсутні програми професійно-акмеологічного супроводу самопізнання, саморозвитку, самовдосконалення та самореалізації управлінської культури майбутніх інженерів залізничного транспорту.

Роль управлінської культури, її багатофункціональне призначення глибоко й детально розкрито О. Мітіним. За результатами його дослідження, управлінська культура – це найсправжнісінька культурна цінність, найважливіший засіб передачі соціального досвіду, яка безпосередньо впливає на:

– характер, успіх і ефективність будь-якої діяльності, на інтенсивність, раціональність професійної активності;
– демократизацію всіх сфер життя;
– вдосконалення професіоналізму, вибір засобів досягнення цілей;
– розширення горизонту свободи;
– запобігання стагнації, систему відносин з людьми;
– орієнтацію на службовий або особистий авторитет, на спроби набуття і збереження його тощо [3, с. 66].

О. Пономарьов управлінську культуру вважає різновидом професійної культури як певну сукупність матеріальних і духовних цінностей, що виробляють люди відповідної професії. На його думку, вона включає специфічний спосіб організації їх діяльності, ставлення цих людей до своєї роботи та її результатів, а також їх ставлення до себе, один до одного, до інших людей і суспільства загалом, зумовлені специфікою їх професійної діяльності [4, с. 65].

Важливим елементом професійної культури є система специфічних норм, правил, цінностей та ідеалів, які сповідують кращі представники цієї прогресивної групи, і властивих їм характерних особистісних якостей [2, с. 75–80].

Однак одними закликами чи адміністративними заходами цієї проблеми не вирішити. Необхідні серйозні педагогічні дослідження того середовища професійної підготовки інженера, тих умов, у яких відбувається зміна системи освітніх предметів, оригінальний, нетрадиційний підхід до професійної підготовки й самопідготовки студентів до майбутньої професії, де відбувається пошук способів моделювання продуктивності інженерної діяльності майбутніх професіоналів, інших критеріїв якості та нових технологій виміру якості діяльності конкретних учасників педагогічного процесу ВНЗ, нових технологій підвищення рівня педагогічної діяльності викладачів. Професійна освіта належить до тих соціальних інститутів суспільства, в яких питома вага високопрофесійної інтелектуально-педагогічної праці особливо велика та де якість наукових і педагогічних працівників об'єктивно має вирішальне значення [6, с. 4–6].

Викладачі вищих залізничних навчальних закладів є однією з основних соціально-професійних груп, на яку суспільством покладені два надзвичайно важливі і взаємопов'язані завдання: збереження та примноження культурної і цивілізаційної спадщини національної залізниці загалом; соціалізація особистості інженера на відповідальному етапі її формування, пов'язаному з отриманням високого рівня культури та професіоналізму, що вимагає серйозних змін в організації педагогічного процесу ВНЗ.

За визначенням ЮНЕСКО, професійна освіта – це процес і результат удосконалення здібностей та поведінки особистості, внаслідок чого вона досягає соціальної зрілості та індивідуального зростання. Освіта – це духовне обличчя людини, яке формується під впливом сукупності загальнолюдських, та професійних знань, технологій їх використання в суспільній практиці в процесі виховання й самовиховання. Розвиток освітньої сфери – важливий пріоритет України, оскільки саме освіта виконує важливу роль в інтелектуалізації праці, впливає на складні процеси трансформації і модернізації сучасного світу, що відбуваються під впливом інтегрованого потенціалу трьох революційних (інноваційних) перехідних періодів: індустріалізації, промислової науково-технічної революції (НТР) середини XX ст. та комп'ютерної НТР кінця XX ст. Результативність функціонування освітньої сфери часто визначається якістю управлінської діяльності керівництва освітніми закладами. В умовах становлення та розвитку в Україні ринкової економіки дедалі більшого значення для педагогічної науки і практики набуває проблема професіоналізації управлінської діяльності, особливо – її особистісний аспект.

Варто констатувати, що в науковій літературі відсутнє повне відображення структури професійних якостей інженера залізничного транспорту, його рефлексивних, організаційних, комунікативних, перцептивно-гностичних, експресивних характеристик, не з'ясована психологічна характеристика рівнів сформованості управлінської культури й особливостей їх психодіагностики, чітко не визначено напрями розвитку особистісно-професійних якостей, що негативно впливає на їхню професійну діяльність.

Науковцями інженерної педагогіки (А. Довгарьовим, О. Пономарьовим, О. Романовським, Л. Товажнянським, Т. Шаргун та ін.) доведено, що

цей процес ґрунтується на використанні здобутків теорії та практики психолого-педагогічних наук і професійної педагогіки.

На думку дослідників, *ознаки управлінської культури інженера залізничного транспорту*, зокрема саме словосполучення "управлінська культура", як правило, передбачає усвідомлену здібність і потребу у власному оновленні й удосконаленні загальнолюдської культури та досягнень не тільки в професії, а й у повноцінному, багатогранному, в багато разів успішнішому житті.

Тому інженер залізничного транспорту, якому властива управлінська культура – це особистість, якій властива продуктивно-перетворювальна професійна діяльність на основі власних, принципово важливих нових підходів, технологій і професійних ідей. Його свідомість, форми мислення та навіть спілкування дещо відрізняються від притаманних іншим інженерам. Все голосніше в його цінностях лунає ідея піклування про інших, кардинальні зміни у змісті та характері професійної діяльності, людських виробничих, підприємницькихі дружніх стосунків.

Інженер, якому властива управлінська культура, бачить не лише сьогоднішній, а й завтрашній день і, відповідно, вміє сучасно мислити, прогнозувати, ризикувати, експериментувати, бути відкритим до швидкозмінних оновлень і нових для цього можливостей, орієнтується на більш високі стандарти роботи та прагнення, на перспективу, мріє бути більш ефективним, вимагає вищого рівня загальної культури, мови, управлінських здібностей, зацікавлення й активної самостійності та розвитку емоційної сфери, її порівняння й оцінювання з погляду відходу від аналізу кількісних параметрів і увага на якісних характеристиках і досягненнях своєї професійної підготовки.

Варіанти його інженерної діяльності схожі на базис, що саморозвивається. Він здатен вчасно виявити найактуальніші проблеми залізничного транспорту, переломити ситуацію на краще, щоб ефективно протистояти негативному впливу середовища, щоб звільнитися від стереотипних, автоматизованих форм реакцій, навчитися жити за велінням своєї природи, своєї самості, досягти стану професійного просвітлення, створити власні смаки, цінності, ідеали, цілі, з метою виявлення природніх нахилів, зуміти жити в злагоді з власною природою і твердо стояти за святиню власних щонайглибших професійних переконань.

Інженер з управлінською культурою здатен бачити залізничний транспорт не таким, яким він є сьогодні, а яким може стати за найбільш сприятливих для його розвитку умов.

У випадку, коли треба висловити власну думку й самостійно, не посилаючись на авторитети, прийняти інженерно-виробничі рішення, інженер почувається впевнено й комфортно, вміючи прогнозувати, передбачати правильні інженерно-управлінські рішення та їх наслідки, запропонувати неординарні шляхи оптимального розвитку справи на краще.

Такі особистості, як правило, мають яскраві й цікаві долі, їх люблять і пам'ятають колеги. Проте, на жаль, не завжди їхнє становище в колективах

престижне. Вони, як правило, часто мають конкурентів, які недолюблюють невтомних і незалежних винахідників із твердою волею та творчою уявою.

Втім, продуктивність роботи інженера з високим рівнем управлінської культури завжди вища й ефективніша, незважаючи на те, що багато часу витрачається на обмірковування іншими колегами нав'язаних їм бюрократичних задумів.

Управлінська культура виявляється і в несподіваних варіантах розв'язання складних управлінських завдань такого інженера, який завжди в гарному настрої, у нього завжди з'являються нові управлінські плани і узагальнення. Інколи можна спостерігати загадковий стан його поведінки особливо в складні моменти, коли у свідомості з'являються, зароджуються несподівані управлінські рішення, яким дивується навіть він сам.

Управлінська культура такого інженера особливо продуктивна тільки в таких умовах, коли й соціально, й педагогічно забезпечується:

– особисто усвідомлена свобода організації інженерної діяльності не за наказами, а за внутрішнім бажанням і мотивом, право першим братись за освоєння тих управлінських проблем, які ще ніхто не вирішував, виявляти свій управлінський метод;

– уміння брати на себе відповідальність у виявленні управлінської ініціативи у вирішенні складних і важких управлінських завдань;

– здатність обігнати себе вчорашнього, заглянути в майбутнє, відшукати нові управлінські рішення, повороти й знахідки в досягненні мети;

– природне осмислення значення ризику в інженерній і управлінській діяльності.

Отже, психолого-педагогічна готовність викладачів до формування в майбутніх інженерів управлінської культури в процесі професійної підготовки в умовах педагогічного процесу ВНЗ зумовлена такими важливими педагогічними факторами:

1) висока професійна компетентність, культура, оперативність і самостійність; сміливість управлінських суджень професорсько-викладацького складу залізничних ВНЗ;

2) безкомпромісність у боротьбі з негативними явищами, пристрасть у захисті інтересів залізничної галузі й особистості майбутнього інженера, який володіє управлінською культурою;

3) наявність бажання і досвіду створення захоплюючої атмосфери на своїх заняттях у спонуканні студентів до легкості самоформування в собі сучасної моделі науково обґрунтованої управлінської культури в розв'язанні актуальних управлінських завдань у процесі професійної інженерної діяльності;

4) бажання максимально наблизити студентів до випереджальних змін в управлінні розвитком залізничної галузі;

5) сміливість розуму і свіжість професійного погляду на управлінську культуру інженера залізничного транспорту в сучасному соціумі, спираючись на досвід видатних і знаних в Україні і за її межами інженерів,

які, завдяки наявності управлінської культури, науки й особистих якостей піднімали на вищий рівень український залізничний транспорт;

6) здатність швидко пов'язувати нові професійні знання з наявністю внутрішньої духовної потреби в перебудові засобів осучаснення професійних цінностей майбутнього інженера залізничного транспорту в майбутньому;

7) володіння нового філософського осмислення сутності своєї компетентності, нових концептуальних підходів, вміння мислити й працювати з аудиторією в системі діалогу як складного інтелектуально-професійного акту, що включає взаєморозуміння та рефлексію, вміння навчати молодь тому, як стати успішними людьми XXI ст. не тільки в професії, а й у повноцінному багатогранному випереджальному за змістом й сутністю сучасному соціумі, здатністю перетворювати і свою власну життєдіяльність, надання їй нового духовного забарвлення з урахуванням часу, інтеграційних процесів;

8) відмова від застарілих моделей професійного навчання, вмінням виразно, але непомітно, делікатно й ненав'язливо "презентувати" свої науково обґрунтовані освітні технології в колективі, а якщо потрібно, цілковито і вчасно переглянути те, що досі знав і як діяв;

9) вміння постійно й продуктивно читати сучасну професійно-педагогічну літературу, щоб глибоко аналізувати, порівнювати, співставляти, моделювати, доцільно й залюбки фантазувати, створюючи модель кінцевого результату, "забігаючи вперед", підвищуючи результат професійного зростання майбутніх інженерів залізничного транспорту завдяки регулярному оновленню власних психолого-педагогічних знань, сучасних концептуальних підходів і професійних позицій.

Аналіз сучасних тенденцій розвитку педагогічної освіти В. Андрущенко показує, що якість підготовки фахівців залежить від повноти й ефективності реалізації викладачем усіх своїх багатоаспектних функцій, у тому числі й психолого-педагогічних, роль і значення яких неухильно зростає [1, с. 5–17].

Педагогічні дослідження, зокрема, результати пошуків наукової школи інженерної педагогіки Л. Товажнянського, О. Романовського, О. Пономарьова, Т. Шаргун переконливо доводять: одним із найважливіших завдань професійної підготовки інженера є перегляд самої концепції організації педагогічного процесу ВНЗ. Йдеться, насамперед, про перехід від традиційної знаннєво орієнтованої системи з притаманним їй авторитарним управлінням процесом навчання і виховання до принципів педагогіки співробітництва між викладачем і студентами, до особистісно й діяльнісно орієнтованої системи та педагогіки толерантності. Крім того, надзвичайної важливості набуває також розробка та своєчасне впровадження в практику підготовки майбутніх інженерів науково обґрунтованих психолого-педагогічних технологій розвитку творчої індивідуальності, загальних і професійних педагогічних здібностей викладачів [8, с. 16].

Дослідники цієї відомої наукової школи першими в Україні визнали факт вичерпаності традиційної системи підготовки інженерних кадрів, що

привело їх до необхідності розробки нової інженерної педагогіки, її гуманізації та гуманітаризації, практичної реалізації інноваційної педагогічної концепції, яка отримала підтримку провідними науковцями, українськими й іноземними фахівцями, схвалена Міністерством освіти і науки України.

За їхньою науковою концепцією, управлінська культура є об'єктивно важливою та науково обґрунтованою складовою професійної культури інженера залізничного транспорту, що уможливлює почуття особистісної відповідальності за її якісне формування організаторами педагогічного процесу ВНЗ, цілком природною педагогічною вимогою – пошуку викладачами технічних ВНЗ і науковцями педагогіки вищої школи нових, інших шляхів і педагогічних засобів її розв'язання, що орієнтує на серйозний перегляд цілей, змісту й організації педагогічного процесу ВНЗ [5, с. 366].

Педагогічний вплив викладача в такому процесі не розглядається як автономний ізольований у професійній підготовці фахівця процес, а як інтегральна її частина створення необхідного сучасного середовища для розвитку в студентів всебічного професійного потенціалу, створюючи психолого-педагогічні умови для:

– гуманізації відносин суб'єктів освітньої діяльності, яка ґрунтується на сприйнятті навчання та виховання як вищої соціальної цінності;

– демократизації, усуненні авторитарного стилю виховання, наявності демократично орієнтованих викладачів;

– психологізації виховного процесу, який передбачає дослідження й урахування потреб і мотивів, психологічних особливостей студентів;

– самостійної креативної діяльності, спрямованості педагогічного процесу ВНЗ на розвиток всебічного професійного потенціалу особистості [1, с. 14].

Висновки. Таким чином, сучасний педагогічний процес у залізничному ВНЗ – це відкритий процес духовної взаємодії викладачів і студентів в умовах психологічно сприятливого клімату навчальних відносин, діалогічної культури, професійної співтворчості [7, с. 37], здатний до швидкого реагування у зв'язку з мінливими соціально-економічними ситуаціями, індивідуальними та груповими професійними потребами особистості на основі пріоритетності загальнолюдських цінностей.

Список використаної літератури

1. Андрущенко В. П. Філософія освіти XXI століття: пошук пріоритетів / В. П. Андрущенко // Філософія освіти. – 2005. – № 1. – С. 5–17.

2. Долгарев А. В. О сущности культуры управления / А. В. Долгарев // Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти. – Вип. 22 (26). – Харків : НТУ "ХПІ", 2009. – С. 75–80.

3. Митин А. Н Культура управления персоналом / А. Н. Митин. – Екатеринбург, 2001. – 576 с.

4. Професійна культура менеджера в умовах інноваційного розвитку : монографія / М. М. Гуревичов, А. В. Долгарєв, С. М. Пазиніч, О. С. Пономарьов ; за заг. ред. проф. О. С. Пономарьова ; Нац. техн. ун-т "Харк. політехн. ін-т". – Харків, 2010. – 240 с.

5. Романовський О. Г. Педагогіка успіху : підручник / О. Г. Романовський, В. Є. Михайличенко, Л. М. Грень. – Харків : НТУ "ХПІ", 2011. – 368 с.

6. Саух П. Ю. Сучасна освіта: портрет без прикрас: монографія / П. Ю. Саух. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. – 382 с.

7. Сущенко Т. И. Особенности педагогического процесса высшей школы в эпоху приоритета личности / Т. И. Сущенко // Научный поиск в воспитании : парадигмы, стратегии, практика : сб. докл. и тезисов выступлений ; авт.-сост. В. П. Сергеева, Н. В. Чернышова, Н. Н. Рудь, А. А. Белов. – Москва : МГПИ, АПК и ППРО, 2011. – 438 с.

8. Товажнянський Л. Л. Педагогіка управління : навч. посіб. / Л. Л. Товажнянський, О. Г. Романовський, О. С. Пономарьов, З. О. Черваньова. – Харків : НТУ "ХПІ", 2003. – 408 с.

Стаття надійшла до редакції 11.02.2015.

Сущенко Р. В. Формирование управленческой культуры будущего инженера железнодорожного транспорта как педагогический процесс

Выявлены основные педагогические аспекты и особенности вузовского педагогического процесса, направленного на профессиональную подготовку инженера железнодорожного транспорта; научно обоснована необходимость и пути формирования его управленческой культуры, профессиональных качеств, что отображает специфику подготовки нового поколения инженеров, способных оптимально организовывать свою профессиональную деятельность и жизнедеятельность в целом.

Ключевые слова: *инженер железнодорожного транспорта, управленческая культура, вузовский педагогический процесс, профессиональная культура.*

Sushchenko R. Formation of Administrative Culture of the Future of Railway Engineers – Teaching Process

The basic pedagogical aspects and features of university teaching process aimed at training engineers of railway transport, scientific necessity and ways of forming its management culture, competencies that reflects the specificity of training a new generation of engineers able to optimally organize their professional activities and life in general.

It is proved that the current high school educational process in the railway universities – is an open process of spiritual interaction between teachers and students in a psychologically favorable climate academic relations dialogic culture, professional co-creation, is able to respond quickly due to the changing socio-economic situations and individual group professional needs of the individual based on the priority of human values.

Teaching impact on teacher development management culture in this process is seen as integral to create the necessary environment for the development of modern students in the full professional potential of creating psychological and pedagogical conditions for humanization interaction between private educational activities, elimination of authoritarian parenting style, of psychological training process that provides consideration of the needs and motives, psychological characteristics of students.

Thus, modern high school educational process in the railway university – is an open process of spiritual interaction between teachers and students in a psychologically favorable climate academic relations dialogic culture, professional co-creation, is able to respond quickly due to the changing socio-economic situations, individual and group professional needs of the individual based on the priority of human values.

Key words: *Railway Engineers, management culture, university teaching process, professional culture.*